

KAPITOLA I.

kteřá líčí, jak Vašíček Dusbálek dostal Posledu

Bylo nebylo. Bylo střídavě oblačno, náchylno k místním srážkám. Mírný vítr jihozápadních směrů vlnil bujnou vegetaci Riegrových sadů a čechrал vlasы shromážděným chlapcům, kteří sněmovali před budovou radlické mlékárny.

„Kluci, pojďme si hrát na gangstery! Vyloupíme banku a policie nás bude honit v tankách.“

„Já budu tank,“ volal jeden hošíček.

„A já budu policejní prefekt a budu podplacenej.“

„Anebo uneseme dítě. Tady Venca Dusbálek bude dítě.“

„Hoši, pojďte si hrát rači na babu,“ žebroňil Vašíček Dusbálek.

Nastalo všeobecné utišení. Většina gangsterů hleděla posupně na dobrého chlapečka Dusbálka. Franta Kobliha, duševní vůdce vinohradských kluků, si posunul čepici do týla a ptal se zdvořile:

„Na babu? A jak se to, prosím tě, hraje?“

„Jeden je baba a honí ty druhé,“ vykládal obětavě Vašíček, „u mlékárny bude rada.“

„To je fajn hra,“ ušklíbl se Franta.

„Moc hezká hra,“ souhlasil Vašíček, „ten, kdo dostane babu naposled, má Posledu a musí jít s Posledou spát.“

„Tak teda hrajem,“ souhlasil Kobliha. „Posleda!“ vykřikl náhle a udělil Vašíkovi notnou herdu do zad.

Všichni kluci se dali na útěk.

„Počkejte,“ volal zoufale Vašíček, „na trávník se nesmí!“

„Máš Posledu,“ pošklebovali se kluci, vykukující z křovísk, „půjdeš s Posledou spát!“

Poté se pustili přes trávník na dolní hřiště, kde se pokračovalo ve válečné poradě.

Vašíček osaměl na plácku před mlékárnou a bylo mu do breku. Pokořeně děcko se loudalo zvolna k Vinohradům. Byl tak zabrán do vymyšlení případné pomsty, že teprve po chvíli si uvědomil, že někdo za ním vytrvale cupitá. Malý, šedovousý stařeček s buřinkou a velkým deštníkem poklusával za Vaškem. Byl to docela malinký dědeček, ne větší než jeho vlastní paraple, s bílým vousem na tři pídě, vlnitým a dole zašpičatělým.

Vašek se ohlédl, a spatřiv drobného vousáče těsně za sebou, dostal trochu strach. I jal se hopkati a prozpěvovati, aby se nezdálo, že se bojí. Ale i neznámý děda zbystřil klus. Vašíčka popadla hrůza. Dal se úprkem přes trávník a tu slyš – řap, řap, stařeček uhání za ním a cosi pokřikuje.

„Hej, Vašku, hej, Vašíčku,“ volá dědouš z plna hrdla.

Vaška opustily síly. Najednou zakopl o drát, padl na břicho a lapal chvíli dech. Když se vzpamatoval, ucítil příjemný pach medových karamel. Vousatý dědeček stál nad ním a strkal mu pod nos kornout s cukrlátky.

„Jděte pryč,“ vzlykal Dusbálek, „já se vás bojím!“

„Nic ty se neboj,“ konejšil ho děda, „já jsem Posleda.“

Vašek se posadil a kulil chvíli oči na divného dědečka.

„Vy si děláte legraci,“ pravil nedůvěřivě.

„Jak to, legraci?“ zachmuřil se stařík, „máš přece dnes Posledu, nebo že bych se byl spletl?“

„Nespletl jste se,“ řekl chlapeček, zvědavě si prohlížeje kmeta, který vlastně vypadal docela sympaticky, „tak vy jste teda Posleda? Já jsem si vás představoval docela jinak.“

„Mladšího?“ zvědál Posleda se zájmem.

„Ani tak ne, ale myslel jsem, že Posleda je ženská, jako jsou třeba Rusalka, Ježibaba, Alibaba, Palaba, Popelka, Sněhurka nebo Kráčmerka.“

„Kupodivu,“ vrtěl hlavou Posleda, pročísnuv si hebký vous, „ve škole vám neříkali o mně nic?“

„Neříkali, ale to snad ještě přijde. My jsme teprve u dívčí války.“

Posleda jen máchnul deštníkem a zahučel cosi o zastaralém školství.

„Tak pojďme,“ řekl po chvíli.

Ze zahradní restaurace zazněly zvuky koncertu. Šerým přítmím Riegrových sadů kráčel za zvuků Fibichovy selanky Vašíček Dusbálek, veda si Posledu za ruku.

KAPITOLA II.

v níž strážník pan Straškraba se chystá zakročít, je uveden do rozpaků a vzdává čest Posledovi

Kráčeli chvíli mlčky. Posleda statečně cupital vedle svého chrámence a Vašíček si ho se zájmem po očku prohlížel. Stařík mu sahal stěží po ramena a kromě útlého tílka, oděného v bezvadný fráček, byly na něm nápadné tři věci: veliký, starosvětský, téměř obřadný tvrdák, jenž mu spadal až po uši a zpod jehož lesklého, pěkně vykrouženého okraje splýval bílý, hebce se vlnící plnovous a posléze omšelý, ale velmi důstojně vypadající paraple, které nepatrně přečnívalo celou postavu a Posleda je třímal jako pastýřskou berlu.

„Tak copak se ti na mně nezdá?“ zeptal se pojednou Vašíka.

„Nezlobte se,“ řekl nesměle Vašek, „ale jsou ty vaše vousy pravé?“

„Jen si za ně zatahej,“ vyzval ho děd povzbudivě.

Vašík se bázlivě dotknul bělostného rouna Posledova.

„Jen zatahej pořádně,“ smál se Posleda, „za ty tisíce let, co posleduji, už ty vousy něco zkusily. Někteří nezbední kluci se na nich dokonce houpali.“

Vašek zaraženě pustil vousy a podíval se nechápavě na Posledu. Teď teprve ho napadlo, že Posleda není vůbec žádný obyčejný dědeček, nýbrž duch, či dokonce snad zlý duch.

„Snad se nebudeš bát dědy Posledy?“ domlouval mu stařeček, vida, jak se naň Vašek ustrašeně dívá.

„No jo, ale nejste vy vlastně nějaký duch, nebo dokonce strašidlo?“ vyhrkl Vašík, jektaje poněkud zuby.

„Jdi ty hloupej,“ promlouval k němu stařík vlídně, „každého ducha se přece bát nemusíš. Ještě štěstí, že žiješ ve století dvacátém, když už skoro nikdo na duchy nevěří. To takové dítě před sto lety to mělo horší. Tu číhala na ně Polednice, tam zase Rusálka nebo lesní muž; chtělo se vykoupat, a už tu byl Vodník a stáhl je do tůně, v lesích sídlily Baby Jagy a Jezinky, po polích chodila za večera Klekánice a dům byl plný strašidel, rarachů a bubáků. Ale všech se bát nemusilo. Byli mezi nimi i duchové dobří jako lesní víly nebo trpaslíčkové.“

„Tak vy jste všechny znal,“ šeptl Vašek s obdivem, „Jezinky, co vypíchaly dědečkovi oči, i Klekánici, která kradla děti, obry, trpaslíky i čarodějnice. Tolik krásných pohádek je o nich. A jak to přijde, že o vás není žádná pohádka?“

„To máš tak. Se mnou byl každý kluk pěkně zticha. Vždyť to byla vlastně hanba, nechat si dát Posledu; kdo mě dostal, hleděl se mne hned zbavit. A tak jsem skoro každý den patřil někomu jinému. Občas se stalo, že se delší dobu na babu nehrálo nebo se některý chlapec rozstona a celou tu dobu jsem u něho zůstal, ošetřoval ho a obveseloval, pomáhal mu v učení, psal s ním úkoly a napovídal mu ve škole a s tím se nikdo nechlubil, když se pak stal nějakým tím bakalářem, doktorem, vojevůdcem, vrchním radou nebo faraonem. A poněvadž pohádky a dějepisy píšící velcí lidé, není v nich o mně zmínky. Nevděk vládne světem.“

Již se stmívalo a naši přátelé ubírali se vzhůru Mánesovou ulicí, nebudíce celkem zvláštní pozornosti.

Ale na rohu Krkonošské ulice stál strážník pan Straškraba.

„Tady není něco v pořádku,“ zabručel si, když viděl, jak se k němu blíží od Riegrových sadů podivná dvojice. Strážník Straškraba bral svou službu vážně a ze soukromé píle přečetl mnoho detektivních románů. Než došli k němu, dospěl rychlou dedukcí k závěru, že zločinec, přestrojený za chlapce, unáší děcko, obratně maskované podobou bělovousého dědečka. Čím více se k němu přibližovali, tím pevněji byl přesvědčen, že jde o gangsterský únos, a rozhodl se okamžitě zakročít.

„Hej hola, kampak?“ zavolal rázně na Vašíčka. Chlapec se ulekl, ale Posleda důstojně odpověděl:

„Domů z procházky, tuhle s Vašíčkem. Pročpak vás to zajímá?“

Pan Straškraba, jenž patrně očekával, že chlapec začne střílet a děd se dá do pláče, byl jeho důstojným vystoupením zmaten.

„Já, totiž,“ koktal rozpačitě, „já jen tak, že jste mi z dálky připadal takovej malej.“

„A nesmím snad být?“ ohradil se Posleda.

„Ó, prosím, prosím, jen račte,“ omlouval se zahanbeně strážník, zdvořile zasalutoval a ukázal rukou směr.

Posleda s Vaškem pokračovali v přerušené rozmluvě. Děd vyprávěl o některých svých slavných chráněncích z dob dávno minulých a cesta rychle uběhla.

„Tamhle bydlíme,“ ukazoval Vašek na protější dům, „už se těším, jak se Pepík lekne, až si vás přivedu domů. On mě pořád bije a bude myslit, že si vedu posilu. Ještě mám malou sestru Alenku, ta se vás asi bude bát.“

„Však my se skamarádíme,“ řekl Posleda, „a co tatínek a maminka, nebudou mít proti mně nic? Míval jsem často v rodinách nepříjemnosti, a někdy jsem se musil schovávat do bedny na uhlí, do almary nebo do nočního stolku.“

„Maminka je v lázních,“ vysvětloval Dusbálek, „a tatínek přijde snad až pozdě večer. Zatím vás ukryjeme do dětského pokoje. Anežka, to je naše služka, musí mlčet, nebo na ni řeknu, že upíjí pivo. Víte,“ dodal Vašek stydlivě, „já bych si vás chtěl nechat dýl. Mně se moc líbíte.“

Posleda se laskavě pousmál.

„Tak jdi napřed,“ vybídl Vaška, když přišli k domovu.

Prošli nepozorovaně kolem muže, který u domovních vrat cosi kutil. Byl to domovník pan Jerhole a Posleda si letmo bystře povšiml, že přibíjí na dveře zbrusu novou tabulku s nápisem „Zavírá samo“.

Kráčeli pak slavnostně do schodů, přičemž Posleda drnkal deštníkem o zábradlí a mružel si nějakou pradávnou písničku. Vystoupili do druhého patra, kde visela na dveřích tabulka s nápisem „Václav Dusbálek, soukromník“, a Vašíček energicky zazvonil.